

Sygn. akt III CZP 75/22

UCHWAŁA

Dnia 29 kwietnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Strzelczyk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Dariusz Dończyk

SSN Roman Trzaskowski

w sprawie z wniosku Przedsiębiorstwa "R."
spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S.
o zmianę wpisu,
po rozstrzygnięciu na posiedzeniu jawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 29 kwietnia 2022 r.,
zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy w K.
postanowieniem z dnia 5 października 2021 r., sygn. akt VII Ga [...],

"Czy odpowiednie stosowanie przepisu art. 169 k.s.h. na podstawie odesłania w art. 256 § 3 k.s.h. skutkuje bezskutecznością każdej zmiany umowy spółki niezależnie od jej przedmiotu, jeśli nie zostanie zgłoszona do sądu rejestrowego w terminie 6 miesięcy od podjęcia?"

podjął uchwałę:

Zmiana umowy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, która nie została zgłoszona do sądu rejestrowego w terminie sześciu miesięcy od dnia jej dokonania, nie wywołuje skutków prawnych (art. 256 § 3 w zw. z art. 169 § 1 k.s.h.).

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 5 stycznia 2021 r. Referendarz Sądowy oddalił wniosek Przedsiębiorstwa [...] „R.” Sp. z o.o. w S. o wpis w rejestrze zmiany

umowy spółki oraz zmiany danych wynikających ze zmiany umowy spółki (firma, siedziba, przedmiot działalności, zasady reprezentacji spółki). Sąd Rejonowy w K. postanowieniem z dnia 1 lutego 2021 r., na skutek skargi wnioskodawcy od orzeczenia Referendarza Sądowego, oddalił wniosek o wpis do rejestru ze względu na zgłoszenie zmiany umowy spółki po upływie sześciu miesięcy od dnia podjęcia uchwały w tym przedmiocie przez zgromadzenie wspólników.

Sąd Okręgowy w K. uznał, że przy rozpoznaniu zażalenia wnioskodawcy na postanowienie oddalające wniosek o wpis zmian umowy spółki do rejestru powstało zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości dotyczące odpowiedniego z mocy art. 256 § 3 k.s.h. stosowania art. 169 k.s.h. do zmiany umowy spółki. Sformułował je w postanowieniu z dnia 5 października 2021 r. wydanym na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. zwracając się o rozstrzygnięcie, czy stosowanie art. 169 k.s.h. na podstawie odesłania w art. 256 § 3 k.s.h. skutkuje bezskutecznością każdej zmiany umowy spółki niezależnie od jej przedmiotu, jeśli nie zostanie zgłoszona do sądu rejestrowego w terminie 6 miesięcy od jej podjęcia

Zgodnie ze stanowiskiem Sądu pierwszej instancji, zgłoszenie do sądu rejestrowego zmiany umowy spółki nie może nastąpić po upływie sześciu miesięcy od dnia powzięcia uchwały, a zgłoszenie po upływie wskazanego terminu skutkuje koniecznością oddalenia wniosku. Jak zauważył Sąd Okręgowy, takie jest również w zasadzie jednolite stanowisko komentatorów, którzy jednak nie analizują bliżej kwestii różnicowania przedmiotu zmian umowy spółki w tym kontekście. Sąd Okręgowy podkreślił jednak, że odesłanie do odpowiednio stosowanego przepisu art. 169 k.s.h. jest wadliwe z punktu widzenia jasności prawa, gdyż przepis ten dotyczy innej dyspozycji i określa sankcję w postaci rozwiązania umowy spółki. Wymaga to zabiegów interpretacyjnych stwierdzających, że sankcja ta jest adekwatna jedynie w odniesieniu do dyspozycji tego przepisu dotyczącej zawiązania spółki. Ustawodawca nie uregulował wobec tego skutków upływu prekluzyjnego terminu zgłoszenia zmian umowy takiej spółki. Sąd Okręgowy uznał, że skutkiem odpowiednio stosowanego art. 169 §1 k.s.h. będzie stwierdzenie bezskuteczności tylko zmian umowy spółki o podobnym charakterze jak zawiązanie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, w szczególności dotyczących podwyższenia kapitału zakładowego. Odpowiednio stosowany art. 169 §1 k.s.h. nie

będzie miał natomiast wpływu na wpis innych zmian umowy spółki, w szczególności mających skutek deklaracyjny, choćby zgłoszonych do zarejestrowania po upływie sześciomiesięcznego terminu. Racjonalny ustawodawca chcąc określić termin prekluzyjny na zgłaszanie do zarejestrowania wszelkich zmian umowy spółki mógł uczynić to w sposób jasny bezpośrednio, a nie przez odesłanie do odpowiedniego stosowania przepisu dotyczącego szczególnej materii (spółki w organizacji) i przewidującego dyspozycję, która nie ma do opisanej sytuacji zastosowania ani wprost, ani nawet odpowiednio (nie mówi ona bowiem o bezskuteczności zgłoszenia zawiązania spółki po upływie sześciu miesięcy, a o rozwiązaniu umowy spółki). Racjonalna jest, zdaniem Sądu Okręgowego, argumentacja, że zastosowanie w tej sytuacji sześciomiesięcznego terminu do wszelkich zmian prowadzi do zbytniego rygoryzmu i nieuzasadnionego formalizmu. Sąd Okręgowy zaznaczył, że zgodnie z art. 14 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym, podmiot obowiązany do złożenia wniosku o wpis do Rejestru nie może powoływać się wobec osób trzecich działających w dobrej wierze na dane, które nie zostały wpisane do Rejestru lub uległy wykreśleniu z Rejestru.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 256 § 3 k.s.h. „Do zarejestrowania zmiany umowy spółki stosuje się odpowiednio przepisy art. 164 § 3, 165, 169 i 172 k.s.h. ”Natomiast zgodnie z art. 169 § 1 k.s.h.: „Jeżeli zawiązanie spółki nie zostało zgłoszone do sądu rejestrowego w terminie sześciu miesięcy od dnia zawarcia umowy spółki albo jeżeli postanowienie sądu odmawiające zarejestrowania stało się prawomocne, umowa spółki ulega rozwiązaniu”. Według § 2 tego artykułu : „W przypadku spółki, której umowa została zawarta przy wykorzystaniu wzorca umowy, termin, o którym mowa w § 1, wynosi 7 dni”.

Zarówno w doktrynie jak i w orzecznictwie dominuje stanowisko przyjmujące szerokie rozumienie odesłania z art. 256 § 3 k.s.h., co w związku z odesłaniem do art. 169 k.s.h. oznacza, że zmiana umowy spółki nie może być zgłoszona do rejestru po upływie sześciu miesięcy od dnia podjęcia uchwały zmieniającej umowę. Można jedynie odnotować, iż w literaturze przez pewien okres prezentowany był pogląd, według którego sześciomiesięczny termin z art. 169 § 1 k.s.h. odnosi się

jedynie do zmiany umowy polegającej na podwyższeniu kapitału zakładowego, natomiast każda inna zmiana powinna być zgłoszona w terminie siedmiu dni od powzięcia uchwały w tej materii.

Jako dominujące należy też uznać stanowisko, że jeżeli zmiana umowy spółki nie została zgłoszona do sądu rejestrowego w terminie sześciu miesięcy od dnia podjęcia uchwały o zmianie umowy spółki albo jeżeli postanowienie sądu odmawiające zarejestrowania stało się prawomocne, uchwała o zmianie umowy spółki staje się bezskuteczna (zob. m. in. wyrok Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 21 września 2020 r., I C 1500/19, nie publ., postanowienie Sądu Okręgowego w Szczecinie, VIII Ga 411/15, nie publ., wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 18 lipca 2018 r., II FSK 2995/17, nie publ.).

W piśmiennictwie trafnie zauważa się, że pojęcie "odpowiedniości" stosowania określonego przepisu oznacza, że niektóre jego postanowienia będzie można stosować bez żadnej modyfikacji, inne trzeba będzie odpowiednio zmodyfikować, a jeszcze innych w ogóle nie będzie można stosować. Niewątpliwie art. 169 § 1 k.s.h. zawiera normę, która w związku z odesłaniem w art. 256 § 3 k.s.h. ma zastosowanie bez modyfikacji do zmiany umowy spółki; jest to nakaz zgłoszenia do sądu rejestrowego w terminie sześciu miesięcy zarówno zdarzenia istotnego dla powstania (zawiązanie spółki) jak i dla funkcjonowania spółki (zmiana umowy spółki).

Wymaganie zgłoszenia zmiany umowy spółki do sądu rejestrowego wynika z treści art. 255 § 1 i 256 § 1 k.s.h. Trzeba też dodać, że z zawartego w art. 256 § 3 k.s.h. odesłania wynika, że art. 169 k.s.h., podobnie jak wymienione obok niego art. 164 § 3, 165, 172 k.s.h., mają odpowiednie zastosowanie do każdej zmiany umowy spółki, niezależnie od jej zakresu i znaczenia dla funkcjonowania spółki. Z omawianych przepisów nie wynika jakiegokolwiek kryterium, które mogłoby zostać wykorzystane do wskazania, jakie zmiany umowy spółki podlegałyby rygorom z art. 169 k.s.h. Potwierdza to także usytuowanie art. 256 § 3 k.s.h. w Rozdziale IV Działu I Tytułu III Kodeksu spółek handlowych poświęconym zmianom umowy spółki i to przed postanowieniami dotyczącymi podwyższenia kapitału zakładowego. Więcej wątpliwości wywołuje natomiast odpowiednie stosowanie do zmiany umowy

spółki art. 169 § 1 *in fine* k.s.h., określającego skutek niedochowania terminu na zgłoszenie zawiązania spółki do rejestru w postaci rozwiązania umowy spółki, który odnosi się do stosunku prawnego powstałego w wyniku zawiązania spółki. Dlatego istotną staje się kwestia aktualności zastosowania tej sankcji w ramach materii uregulowanej w art. 256 § 3 k.s.h. albo jej modyfikacja uwzględniająca materię, jaką reguluje ten przepis.

Kwestie te zostały obszernie omówione w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2017 r., I CSK 127/16 (OSNC 2018, nr 1, poz. 8) dotyczącym wprowadzenia zmiany umowy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, polegającej na podwyższeniu kapitału zakładowego przez objęcie nowych udziałów, to jednak większość uwag Sądu ma charakter ogólny. Sąd Najwyższy podniósł, że zmiana umowy spółki, w tym przez podwyższenie kapitału zakładowego wymaga uchwały wspólników (art. 255 k.s.h.); od chwili powzięcia uchwała ta obowiązuje w stosunkach wewnętrznych, a zawiązany węzeł obligacyjny wywołuje skutki prawne odnośnie do wspólników oraz tych osób, które mają objąć udziały w podwyższonym kapitale zakładowym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2003 r., II CKN 1235/00, nie publ.). Po stronie tych osób powstaje powinność złożenia oświadczenia o objęciu udziałów i obowiązek pokrycia ich wkładem. Odnośnie do spółki powstaje roszczenie o wniesienie wkładu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2013 r., II CSK 740/13, nie publ.), a po stronie jej organu (zarządu) - powinność dokonywania dalszych działań, polegających na złożeniu oświadczenia woli o nabyciu przez spółkę wkładu, czynności procesowej zgłoszenia podwyższenia kapitału zakładowego do sądu rejestrowego i załączenia do niego oświadczenia wiedzy wszystkich członków zarządu, że wkłady na podwyższony kapitał zakładowy zostały w całości wniesione. Wpis do rejestru takiej zmiany ma charakter konstytutywny i dopiero on wywołuje ostateczne skutki w stosunkach wewnętrznych i zewnętrznych. Wskazany wpis do rejestru stanowi *conditionem iuris*, zatem przed jego dokonaniem nie następuje zmiana stosunku prawnego spółki.

Odnosząc się wprost do przewidzianej w art. 169 § 1 k.s.h. ustawowej sankcji upływu sześciomiesięcznego terminu do zgłoszenia zawarcia umowy do sądu rejestrowego, Sąd Najwyższy podkreślił, że jest ona adekwatna tylko w

odniesieniu do rozwiązania spółki, zaś w sprawach dotyczących zarejestrowania zmian umowy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, w tym wynikających z podwyższenia kapitału zakładowego, przepis ten ma zastosowanie odpowiednie (art. 256 § 3 k.s.h.), co jest oczywiste, skoro spółka nadal istnieje, a jej umowa wiąże. Zastosowanie zasad likwidacji spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w organizacji, przewidzianych w art. 170 k.s.h., wprost wyłącza wskazana norma odsyłająca (art. 256 § 3 k.s.h.).

Podzielając stanowisko wyrażone w tym zakresie w omawianym wyroku Sądu Najwyższego, konieczne staje się dokonanie modyfikacji mechanizmu z art. 169 k.s.h. w związku z art. 256 § 3 k.s.h. Jest bowiem oczywiste, iż rozwiązanie umowy spółki z powodu niezgłoszenia zmiany umowy wpisanej do rejestru spółki byłoby sankcją nieproporcjonalną, nieracjonalną. O ile przy czynności prawnej, jaką jest umowa, można mówić o jej rozwiązaniu, o tyle już uchwała, jako czynność prawna odmiennego typu, nie może ulec rozwiązaniu.

Konstrukcja z art. 169 k.s.h. przewidująca rozwiązanie umowy wskazuje, że nie ma tu nieważności bezwzględnej umowy spółki, zaś zastosowana przez ustawodawcę sankcja ma skutek wyłącznie *ex nunc*. Założenia leżące u podstaw takiej charakterystyki skutku naruszenia obowiązku z art. 169 k.s.h. (sama czynność prawna nie jest wadliwa, staje się wadliwa dopiero w następstwie braku realizacji obowiązku rejestrowego) uwzględniające bezpieczeństwo obrotu, stają się aktualne również w ramach problematyki zmiany umowy spółki. Niespełnienie warunków określonych w art. 169 k.s.h. powoduje utratę mocy obowiązującej uchwały. Stąd przyjęta w uchwale formuła o „bezskuteczności” zmiany umowy spółki, jako konsekwencji uchybienia sześciomiesięcznego terminu na zgłoszenie zmiany do sądu rejestrowego.

Z tych względów Sąd Najwyższy podjął uchwałę, jak w sentencji.

a.s.